

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Педагогічний факультет

Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПРАКТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ В СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ**

Освітня програма	Соціальна робота
Спеціальність	231 Соціальна робота
Галузь знань	23 Соціальна робота

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 2 від “27” вересня 2023р

м. Івано-Франківськ – 2023р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу (зразок)
4. Система оцінювання курсу
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу (зразок)
6. Ресурсне забезпечення
7. Контактна інформація
8. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Практична психологія в соціальній роботі
Освітня програма	Соціальна робота
Спеціальність	231 Соціальна робота
Галузь знань	23 Соціальна робота
Освітній рівень	Перший (бакалаврський)
Статус дисципліни	Вибіркова
Курс/семестр	III/V
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 28 год. Семінарські заняття – 32 год. Самостійна робота – 120 год.
Мова викладання	українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua

2. Опис дисципліни

Мета: оволодіння студентами основами психологічних знань, потрібних у соціальній роботі, формування у них умінь, необхідних для виявлення і розв'язання різноманітних психологічних проблем особистості, які виникають складній життєвій ситуації.

Завдання:

—оволодіння студентами знаннями про причини і фактори виникнення складних життєвих ситуацій людини, основні підходи психології для вирішення проблем клієнтів, зміст, основні напрями, інструментарій, методи практичної психології, необхідні для застосування у соціальній роботі; особливості психосоціальної взаємодії з особистістю і групою; зміст та методики проведення консультативної роботи з особистістю та групою; -формування у студентів умінь аналізу психотравмуючих факторів, інтерпретації поведінки інших людей, вибору і застосування відповідних психосоціальних методів і засобів відновлення; здійснювати індивідуальний підхід до клієнта, надавати психологічну допомогу і підтримку різним групам і особам, що звертаються за допомогою; проведення консультування з особистістю та групою; формування навичок компетентного використання психосоціальних методів з метою надання професійної допомоги; сприяння формуванню у студентів професійної культури, психологічної компетентності, дотримання етики професійної діяльності.

Компетентності

Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК-6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної

діяльності.

ЗК-11. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК-12. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК-13. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети ЗК-14.

Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

Спеціальні \ Фахові компетентності:

СК-1. Знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціально-педагогічного, юридичного, економічного, медичного).

СК-3. Знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення.

СК-6. Знання і розуміння організації та функціонування системи соціального захисту і соціальних служб.

СК-8. Здатність застосовувати сучасні експериментальні методи роботи з соціальними об'єктами в польових і лабораторних умовах.

СК-9. Здатність оцінювати соціальні проблеми, потреби, особливості та ресурси клієнтів.

СК-11. Здатність до надання допомоги та підтримки клієнтам із врахуванням їх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, гендерних, етнічних та інших особливостей.

СК-15. Здатність взаємодіяти з клієнтами, представниками різних професійних груп та громад.

СК-16. Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів соціальної роботи.

Програмні результати навчання:

РН-5. Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки.

РН-11. Використовувати методи профілактики для запобігання можливих відхилень у психічному розвитку, порушень поведінки, міжособистісних стосунків, для розв'язання конфліктів, попередження соціальних ризиків та складних життєвих обставин.

РН-14. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна соціальна допомога.

РН-19. Виявляти сильні сторони та залучати особистісні ресурси клієнтів, ресурси соціальної групи і громади для розв'язання їх проблем, виходу із складних життєвих обставин.

3. Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1	Тема 1. Психологічні основи соціальної роботи	<p>Розуміти значення психології в системі соціального знання. Вміти встановлювати взаємозв'язок наукової, практичної, побутової психології. Знати сутність понять практичної психології, її функції.</p> <p>Розуміти вагомість застосування принципів практичної психології. Знати методологічні основи практичної психології. Знати структуру національної системи психологічної служби. Усвідомлювати значення практичної психології у соціальній роботі та сутність психосоціального підходу.</p> <p>Вміти надавати психосоціальну допомогу у практиці соціальних служб.</p>	<p>Підготувати термінологічний словник основних понять.</p> <p>Проаналізувати співвідношення різних підходів до визначення практичної психології.</p> <p>Підготувати тези до науково-публіцистичної статті «Структура та сутність практичної психології в соціальній роботі в умовах сучасної України».</p> <p>Підготувати реферати : Психологічна служба: системний підхід до соціальної допомоги в Україні.</p> <p>Функції практичної психології в соціальній роботі.</p> <p>Практична психологія в системі соціальної роботи: основні завдання та функції. Структура та завдання практичної психології.</p> <p>Питання та проблеми взаємодії практичного психолога з представниками суміжних професій, які працюють в соціальній сфері.</p> <p>Перспективи розвитку практичної психології в соціальних службах.</p>

2.	Тема 2. Основні етапи розвитку індивідуальної психологічної практики в соціальній роботі.	Розуміти сутність діагностичної та функціональної школи соціальної роботи. Вміти застосовувати проблемно орієнтований підхід в соціальній роботі.	Охарактеризувати основні положення діагностичної школи соціальної роботи та проаналізувати чим вони відрізняються від підходів функціональної школи соціальної роботи. Дати визначення основним функціональним напрямкам практичної психології в системі соціальної роботи.
3.	Тема 3. Теорія і практика психосоціальної роботи	Знати основні етапи становлення психосоціальної роботи у ХХ ст. Знати методологічні основи психосоціальної роботи. Вміти здійснювати психосоціальну роботу з випадком.	Здійснити ретроспективний порівняльний аналіз основних етапів розвитку психологічної практики в соціальній роботі. Зробити порівняльний аналіз різних теорій особистості з огляду їх застосування в практиці соціальної роботи.
4	Тема 4. Основні психологічні теорії та їх вплив на психосоціальну практику	Знати особливості застосування психодинамічного, поведінкового, екзистенційно гуманістичного підходу в психосоціальній практиці	Зробити порівняльний аналіз змісту та специфіки роботи практичного психолога за різних підходів до психологічної практики в соціальній роботі
5	Тема 5. Клієнти соціальної роботи: психологічний аспект.	Знати типологію клієнтів соціальної роботи, психологічні особливості дезадаптивної поведінки. Знати психологічні аспекти визначення клієнтів соціальної роботи, уміти визначати нормативну та ненормативну поведінку за відповідними критеріями.	Виписати особливості дезадаптованої поведінки. Підібрати методики на визначення дезадаптованості.

6	Тема 6. Психологія управління у соціальній сфері	Знати сутність і зміст психології управління соціальною роботою. Розуміти психологічні принципи управління в соціальній сфері. Розуміти сутність лідерства, заснованого на дії. Розуміти значення командоутворення в діяльності соціозахисної установи. Розуміти значення зворотнього зв'язку з клієнтом.	Охарактеризувати основні етапи стратегії управління. Основні ознаки лідера.
7	Тема 7 Соціальна індивідуальна робота з випадком.	Знати загальні принципи та підходи до індивідуальної соціальної роботи. Розуміти значення контракту в індивідуальній роботі. вміти будувати загальну модель індивідуальної роботи з випадком	Виписати основні пункти, які мають бути прописані в контракті. Зобразити схематично модель індивідуальної роботи з випадком
8	Тема 8. Теоретичні основи соціальної роботи з групою	Знати психологічні та соціальні підстави роботи з групою. Розуміти значення групи в міжособистісній взаємодії. Знати етичні принципи соціальної роботи з групою.	Проаналізувати підстави для роботи з групою у практиці соціальної роботи. Обґрунтувати специфіку роботи із групою
9	Тема 9. Основні напрямки психологічної допомоги у соціальній роботі.	Вміти застосовувати діагностичну роботу у соціальній сфері, здійснювати профілактичну діяльність і просвітницьку роботу . Вміти здійснювати психологічне консультування у практиці соціальної роботи. Знати методiku тренінгу в соціальній роботі.	Провести ділові та рольові ігри з відпрацювання технологій основних функціональних напрямків практичної психології в системі соціальної роботи: просвітницька робота, психопрофілактика, психодіагностика, психологічний розвиток і психокорекція, психологічне консультування та немедична психотерапія.

			Групові дискусії та на тему: «Професійна компетентність практичного психолога у застосуванні різних підходів до практики соціальної роботи». Скласти типовий реліз для проведення соціально психологічного тренінгу:
10	Тема 10. Психологічне консультування у практиці соціальної роботи.	Уміти здійснювати консультування у соціальній роботі. Вміти ставити цілі, задачі та підбирати методи психологічного консультування. Знати етапи консультування, основні теоретичні моделі та школи психологічного консультування. Вміти використовувати техніки консультування. Знати основні професійні компетенції консультанта.	Скласти таблицю основних шкіл консультування, та особливості практики консультування. Виписати основні компетенції консультанта
11	Тема 11. Психокорекція та психотерапія у практиці соціальної роботи.	Розуміти сутність психокорекційної практики у соціальній роботі. Уміти встановлювати співвідношення понять «психокорекція» та «психотерапія» Знати принципи та алгоритми психокорекції в соціальній роботі. Уміти застосовувати модель зміни поведінки– у психокорекційній роботі соціального працівника.	

12	Тема 12 Основні моделі індивідуальної роботи з випадком	Знати та вміти застосовувати психодинамічну, поведінкову, екзистенційно гуманістичну модель індивідуальної роботи з випадком	Скласти тематичний словник термінів та понять та таблицю особливостей різних моделей роботи з випадком.
13	Тема 13. Практика соціальної роботи з групою.	Знати і вміти застосовувати соціальні, клінічні та організаційні стратегії. Уміти скласти загальну модель роботи з групою. Знати основні підходи до динаміки групового процесу. Знати групові психотерапевтичні моделі, які використовуються в соціальній роботі. Знати основні види соціальної роботи з групою.	Зобразити схематично модель роботи із групою. Скласти таблицю підходів до класифікації групової соціальної роботи.
14	Тема 14. Соціальна робота з групою: соціально психологічні, клінічні та організаційні стратегії	Знати класифікацію соціальних і терапевтичних підходів до роботи з групою. Знати типи соціальних груп в психосоціальної практиці. Вміти використовувати організаційні стратегії роботи групи.	Провести на практиці елементи заняття з Т групою.
15	Тема 15. Кризова психосоціальна допомога у соціальній роботі	Усвідомлювати значення кризи й втрати як психологічних умов саморозвитку або деградації особистості. Знати сутність кризових ситуацій. Знати теорії криз. Розуміти сутність криз, викликаних зовнішніми	Розкрити зміст поняття «кризова ситуація». Визначити характеристики кризової ситуації. Аналіз теорій криз. Охарактеризувати типи критичної активності. Проаналізувати причини криз

		чинниками. Розуміти сутність поняття віктимності. Знати типи жертв та види віктимізації. Знати норми безпечної поведінки. Знати ознаки та прояви ПТСР, причин їх виникнення та психологічних залежностей на фоні кризи й втрати.	
16	Тема 16. Профілактика насильства у сім'ї	Знати теоретичні основи сімейного насильства Вміти виявляти ознаки насильства у сім'ї. Уміти здійснювати психологічне консультування батьків. та дітей. Уміти здійснювати профілактику насильства над дітьми: просвіта та інформування. Уміння використовувати психокорекційну роботу з дітьми, які пережили насильство	Визначити специфічні особливості консультування дітей та жінок-жертв насильства. Виписати основні нормативно – правові акти, які регулюють здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Лекція	—
Семінарське / практичне заняття	25
Самостійна / індивідуальна робота	5
Контрольна робота	20
Екзамен	50
Максимальна кількість балів	100

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу

Види навчальної роботи	Навчальні тижні																	Р а з о м
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Лекції																		—
Семінарські з-тя		5		5		5		5		5								25
Самостійна р-та															5			5
Контрольна робота																	20	20
Екзамен																	50	50
Всього за тиж-нь	1	4	1	4	1	4	1	4	1	4	1	8	1	10	1	4	50	100

6. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедіа, лабораторії, комп'ютери та інше
<p>Література</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Белей М.Д., Гоян І.М. Методи психодіагностики: інструментарій та процедурні особливості. Івано-Франківськ, 2010. 256с. 2. Кризова психологія: навчальний посібник /За заг. ред. проф. О.В. Тімченка. Харків: НУЦЗУ,КП "Міська друкарня". 2012. 383 с. 3. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія. Книга 1. Соціальна психологія особистості і спілкування. Чернівці. Видавництво : Книги-XXI, 2010. 464 с. б. 4. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія. Книга 2. Соціальна психологія груп. Прикладна соціальна психологія. Чернівці. Видавництво : Книги-XXI, 2010. 464 с. 5. Практична психологія та психодіагностика/ Укл. О.Карагодіна, О. Шинкаренко. Київ, 2012. 123с. 6. Протас О. Ведення випадку як ефективна технологія роботи з дітьми в умовах центру соціально-психологічної реабілітації. Теоретичні, методичні та практичні проблеми соціальної роботи : тези доповідей III Всеукраїнської з міжнародною участю науково-практичної конференції (м. Івано-Франківськ, 19 квітня 2018 р.). Івано-Франківськ : НАІР, 2018. С. 36–39. 	

7. Протас О. Медіація як технологія соціального супроводу дітей, які перебувають в складних життєвих обставинах. *Збірник наукових праць «Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих учених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка»*. Випуск № 52, 2021.

8. Семигіна Т. В. Інформування населення про соціальні та реабілітаційні послуги : методичний посібник / [Тетяна Семигіна, Ганна Коришова, Олена Іванова]. Київ : К.І.С., 2013. 104 с.

9. Соціальна робота в Україні : теорія і практика. 5 ч. Практична психологія в соціальній роботі / За ред. А. Ходорчук. Київ: ДЦССМ, 2013. 264 с. 13. Соціальна робота: в 3-х ч.-Ч.1.: Основи соціальної роботи./ Н.Бондаренко, І.Грига та ін.; ред: Т.Семигіна, І. Грига. Київ: Вид. дім. «Києво-Могилянська академія», 2014. 178 с.

10. Соціальна робота: в 3-х ч. Ч. 2.: Теорії та методи соціальної роботи / А. Бойко, Н. Бондаренко, О. Брижовата та ін.; ред: Т. Семигіна Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2014. 226 с.

11. Соціальна робота: в 3-х ч.-Ч.3.:Робота з конкретними групами клієнтів/ А.Бойко, Н.Бондаренко та ін.; ред: Т.Семигіна. Київ: Вид. дім "Києво Могилянська академія", 2014. 166с.

12. Соціальна робота в Україні: навч. посіб. / І. Зверева, О.Безпалько, С.Харченко та ін.; за заг. ред. І.Зверевої, Г.Лактіонової. Київ: Наук, світ, 2013. С. 52-61.

13. Тюття Л. Соціальна робота (теорія і практика).Київ: ВМУРОЛ “Україна”, 2014. С. 48-59.

14. Філіпович В., Бачинська С, Протас О. Психологічна підтримка постраждалих під час воєнних дій. Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», «Психологія», «Медицина»): журнал. 2021.No 7(12) 2021. С.625—638.

15. Protas O. Social and pedagogical support for internally displaced children under martial law. Гірська школа Українських Карпат. № 47. 2021.

Інформаційні ресурси

1. Івано-Франківський обласний центр практичної психології і соціальної роботи. URL: <https://www.ippo.if.ua/predmety/ocppsr/>

2. НАПН України. Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи URL: http://naps.gov.ua/ua/structure/institutions/social_work/

3. Український науково- методичний центр практичної психології і соціальної роботи НАПН України. URL: <http://www.psyua.com.ua/>

7. Контактна інформація

Кафедра	Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи м. Івано-Франківськ, вул. Бандери, 1 каб. 802 тел. (0342) 57-00-05 kspsr@pnu.edu.ua
Викладач (і) Гостьові лектори	Протас Оксана Любомирівна Запрошені викладачі інших ЗВО, стейкхолдери
Контактна інформація викладача	+380997429808

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	Викладання курсу та взаємодія із студентом ґрунтуються на політиці академічної доброчесності. Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається відповідно «Положення про запобігання та виявлення плагіату у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/
Пропуски занять (відпрацювання)	Пропуски семінарських (практичних, лабораторних) занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Студент зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/otzinnuvannja-uspishnosti.pdf
Виконання завдань пізніше встановленого терміну	Порядок та організація контролю знань студентів, зокрема, умови пропуску занять (відпрацювання) допуску до підсумкового контролю визначаються «Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/otzinnuvannja-uspishnosti.pdf

Додаткові бали	Студент може отримати додаткові бали згідно «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/otzinnuvannja-uspishnosti.pdf
Неформальна освіта	Неформальна освіта зараховується згідно «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf

Викладач

Протас О.Л.